

بسمه تعالی

نام درس: شیوه ارائه مطالب علمی و فنی

سعادت

ارائه در لغت به معنای نمودن - نشان دادن و نمایش دادن است و در زبان فارسی بصورت ارائه کردن و ارائه دادن بکار می رود. ارائه موضوع یعنی انتقال اطلاعات درباره موضوع و از این دیدگاه همسایگی معنایی با مفهوم ارتباط دارد.

ارائه بعنوان انتقال اطلاعات سیستم خاص خود را دارد. این سیستم در طبیعت و در جامعه انسانی همیشه وجود داشته است. و حتی در گونه ابتدایی اش پیش از آغاز مدنیت انسان نیز وجود داشته است. عناصر تشکیل دهنده سیستم انتقال اطلاعات در انسان:

۱. ارائه کننده و کانال ارائه کننده

۲. مخاطب و کانال مخاطب

۳. پیام

۴. رسانه

۵. محیط ارائه

۶. عوامل با تاثیرات منفی روی عناصر بالا

کانال در سیستم ارائه انسانی: عبارتست از تمام خصوصیات شخصی و شخصیتی انسان - یعنی مجموعه ای بسیار پیچیده از عناصر شخصی - شخصیتی انسان که در طیفی از اندیشه ای تا فیزیکی جای می گیرند.

عوامل موثر در ارائه :

۱. ارائه کننده

۲. مخاطب

۳. موضوع

۴. نوع ارائه

۵. انگیزه و هدف ارائه

۶. امکانات آماده سازی محتوای ارائه (منظور از امکانات آماده سازی محتوای ارائه عمدتاً " منابع کسب اطلاع و تولید شناخت " برای تهیه و تنظیم مطلب ، تصویر و حتی ادای حرکت یا تولید صوت است.)

۷. امکانات کمکی ارائه

۸. مدت ارائه

۹. زمان و تاریخ ارائه

۱۰. مکان ارائه

۱۱. جغرافیای ارائه

۱۲. وضع اجتماعی محیط ارائه (داشتن شناخت درست و کافی از وضع اجتماعی محیط ارائه از نظر اخلاقی ، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی در انجام ارائه تاثیر دارد. هر چه میزان شناخت ارائه کننده از وضع اجتماعی محیط ارائه بیشتر و درست تر باشد ارائه را مطلوب تر انجام خواهد داد.)

ارائه کننده عامل اصلی در سیستم ارائه است . خصوصیات کلی ارائه کننده عبارتست از:

۱. آمادگی روحی - جسمی

۲. تسلط بر موضوع ارائه

۳. آشنایی با موضوعات همسایه با موضوع ارائه

۴. انگیزه و هدف درست

۵. شناخت از وضع مخاطب

۶. مهارت بکارگیری صحیح رسانه ارائه

۷. اهمیت قائل شدن برای مخاطب

۸. صادق و امین بودن در ارائه

۹. دقیق بودن

۱۰. شناخت از محیط طبیعی و اجتماعی ارائه

۱۱. نداشتن تعصب بیجا

دومین عامل مهم در سیستم ارائه مخاطب است. شناخت از مخاطب وقتی که هدف اصلی ارائه مجاب کردن مخاطب است و یا با هدف آموزش انجام می شود نقش بسیار اساسی در کنترل کمی و کیفی دارد.

خصوصیات شخصی - شخصیتی مخاطب:

- آمادگی روحی - جسمی
- داشتن حداقل دانش اولیه لازم
- داشتن ملزومات پیام گیری ، پیام کاوی ، و درک حس
- اهمیت قائل شدن برای ارائه
- داشتن دقت - صبر - و در عین حال شوق در پیام گیری، پیام کاوی، و درک یا حس پیام
- داشتن شناخت از ارائه کننده
- داشتن انگیزه و هدف درست
- نداشتن تعصب بیجا

خصوصیات کلی موضوع ارائه در مقولات علمی - فنی:

- اعتبار علمی - فنی
- اولویت
- سودمندی برای جامعه
- عنوان مشخص و روشن
- ارائه آن در یک محیط اجتماعی مشخص امکانپذیر باشد
- حیطه و حدود معلوم و در صورت لزوم به خوبی قابل تعریف
- قابل احاطه و پرداختن توسط ارائه کننده باشد
- مورد علاقه ارائه کننده باشد
- امکانات آماده سازی محتوای آن فراهم باشد

انواع رایج تر ارائه در محافل علمی – فنی عبارتند از ارائه شفاهی، ارائه کتبی و ارائه ترکیبی

عوامل قابل توجه در انتخاب نوع ارائه:

- ✓ هدف ارائه
- ✓ فرصت ارائه
- ✓ مکان ارائه
- ✓ وضع اجتماعی محیط ارائه
- ✓ امکانات آماده سازی محتوای ارائه
- ✓ امکانات کمکی ارائه
- ✓ وضع مخاطب
- ✓ موضوع ارائه
- ✓ نتیجه یا نتایج مورد انتظار و برخی عوامل دیگر

انگیزه و اهداف در ارائه علمی – فنی عبارتند از:

- انتقال دانش و فن از نسلی به نسل دیگر
- نشر دانش و فن
- گسترش دادن دانش و فن
- آموزش افراد
- خود آزمایی
- دریافت واکنش مخاطبین به منظور توسعه یا تعمیق موضوع
- ایجاد یا تقویت یک اندیشه
- رقابت در زمینه های علمی – فنی

- خدمت به نوع بشر برای بهتر زیستن و بهتر اندیشیدن
- تشریک مساعی در پژوهش
- ارضاء بعضی تمنیات غیر مادی
- رفع نیازهای مادی
- تجارت
- تبلیغات
- خودنمایی - فضل فروشی و تفاخر

تعریف ارائه کتبی : نوعی ارائه است که رسانه اصلی آن نوشتار است هر چند در مقولات علمی - فنی معمولاً از شکل هم برای انتقال ایده استفاده می شود . ارائه کننده به کمک یک زبان دارای خط و بر اساس سبک و سیاق مشخص اطلاعات مورد نظر خود را منتقل می کند .

خصوصیات ارائه کتبی :

ارائه کتبی به مثابه نوعی انتقال اطلاعات خصوصیاتی دارد به شرح ذیل :

- غیابی است (ارائه کننده حضور ندارد)
- قابل استناد است
- با فرصت است
- مشروح است (عرصه شرح و بسط وجود دارد البته باید کنترل کمی و کیفی شود)
- تعداد مخاطبین معمولاً زیاد است
- سبک و سیاق مشخص و معمولاً واحد دارد (به ویژه در مقولات علمی - فنی)
- تاثیر گذاریش تدریجی (و طبعاً غیابی) است .
- احتمال بروز اشتباه (حداقل نسبت به ارائه شفاهی) کمتر است
- امکان تبادل نظر و رویارویی وجود ندارد و اساساً نوعی انتقال اطلاعات یکسویه است.

انواع ارائه کتبی : ارائه کتبی را می توان از چند جنبه رده بندی کرد از جمله فرم / صورت ، ماهیت محتوا ، سبک ، هدف ، مورد استفاده ، مخاطبین ، سطح محتوا و ... اما هدف اصلی این کتاب در ارائه کتبی در دو رده کلی دانشگاهی (کم و بیش آکادمیک) و غیر دانشگاهی می باشد.

ساختار اکثر گونه های علمی - فنی (غیر از گونه های خاص) :

۱- بخش آغازین

۲- بخش میانی

۳- بخش پایانی

آنچه که در این سه بخش آورده می شود محتوای ارائه کتبی را تشکیل می دهد که هر یک از این سه بخش اجزایی دارد که مهمترین بخش همان بخش میانی یا متن اصلی است که باید طی چند مرحله آن را تولید کرد.

تعیین عنوان مناسب : عنوان موضوع را باید با جمله یا عبارتی حتی الامکان کوتاه و گویا بیان کرد . این جمله یا عبارت می تواند بصورت زیر باشد :

• جمله گزاره ای

• جمله پرسشی

• عبارت مصدری

خصوصیات عنوان موضوع :

○ گویا و صریح

○ کوتاه

○ فاقد کلمات زائد

○ واقعی ، صادقانه ، و نه مبالغه آمیز

○ حتی الامکان فاقد علائم کوتاه نویسی / فرمول و ...

○ دارای حدود پانزده کلمه و از این میان حدود ۴ کلمه اصلی

تهیه منابع :

برای تهیه منابع کارهای زیر باید انجام شود :

- شناسایی منبع
- جستجو و دستیابی به منبع
- ضبط مشخصات منبع
- ارزیابی منبع

شناسایی منبع :

برای شناسایی منبع از امکانات زیر می توان استفاده کرد :

- کتابخانه (عمومی یا شخصی)
- فهرست‌های دوره ای ناشران
- کتابنامه (کتابشناسی)
- فرد متخصص در موضوع
- کتابدار
- کتابشناس
- رسانه‌های عمومی
- مراکز اسناد ملی ، موزه‌ها و غیره
- سیستمهای اطلاع رسانی

ارزیابی منبع :

منبع را قبل از استفاده به منظور کسب اطلاع باید به دقت و در عین حال با سرعت ارزیابی کرد . برای این کار باید جنبه های زیر را در نظر گرفت :

✓ نوع منبع از نظر صورت (فرم) : مقاله ، کتاب ، جزوه ، سند خطی و غیره

✓ اعتبار علمی - فنی مولف (و مترجم)

✓ سال اولین و آخرین ویراست

✓ اعتبار ناشر

✓ مکان ناشر (کشور و شهر)

✓ میزان ارتباط منبع با موضوع ارائه

ارائه شفاهی : نوعی انتقال اطلاعات است که رسانه اصلی آن کلام یا گفتار است . ارائه کننده ایده مورد نظرش را با استفاده از گفتار و برخی امکانات دیگر به مخاطب منتقل می کند . ساخت و پرداخت جملات که بعضی از آنها پیش اندیشیده و بعضی موردی و فی البداهه هستند به هر حال نیاز به نوعی انشاء مطلب دارد . از این رو ارائه شفاهی در معنای عام به انشای خطابی نیز موسوم است .

خصوصیات ارائه شفاهی :

✓ حضوری است (مخاطب در حضور است)

✓ قابل استناد نیست (مگر آنکه گفتار به نحوی ضبط شود) .

✓ به خاطر محدودیت زمانی به اندازه ارائه کتبی مشروح نیست و ممکن است در معرض خطر ناقص بودن باشد

✓ کنترل کیفی - کمی آن دشوار است و مهارت خاصی لازم دارد

✓ تعداد مخاطبین معمولاً کمتر از تعداد مخاطبین ارائه کتبی است

✓ از نظر آرایش و سبک بیان ضوابط ارائه کتبی را ندارد و ارائه کننده می تواند از چند سبک بیانی استفاده کند .

✓ تاثیر گذاری اش می تواند سریع باشد هر چند اثرش در مخاطب لزوماً دیرپای نیست .

✓ امکان تبادل نظر بین ارائه کننده و مخاطب وجود دارد و به بیان دیگر نوعی انتقال اطلاعات دوسویه است .

✓ از نظر مجموعه امکانات از ارائه کتبی غنی تر است به ویژه << زبان بدن >> امکانی بسیار موثر در این نوع انتقال اطلاعات است .

✓ ممکن است با هدف سازگاری و یا مجاب کردن مخاطب و جلب نظر موافق او انجام شود. از این نظر ارائه شفاهی ممکن است << آگاه ساز >> یا << مجاب کننده >> باشد .

انواع ارائه شفاهی :

۱. سخنرانی عمومی

۲. تدریس

۳. سخنرانی علمی - فنی

۴. قرائت نثر و شعر

امکانات ارائه شفاهی : ارائه شفاهی از نظر امکانات غنی تر از ارائه کتبی است این امکانات را می توان به ۴ دسته زیر تقسیم کرد

۱. امکانات مربوط به ارائه کننده

۲. امکانات مربوط به مخاطب

۳. امکانات ناشی از ماهیت ارائه شفاهی (کلام، سبک بیان و صدا، حضور فیزیکی رویارویی، نگاه، زبان بدن، تغییرات سریع و اصلاحات، گفتارها و حرکت های موردی)

۴. امکانات محیطی (وضع مکانی - زمانی و اجتماعی ارائه، امکانات دیداری-شنیداری)